

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2007:15

Kansainväliset isyyskysymykset

Lausuntotiivistelmä

Kansainväliset isyyskysymykset

Lausuntotiivistelmä

ISSN 1458-7149
ISBN 978-952-466-621-3 (nid.)
ISBN 978-952-466-622-0 (PDF)
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
23.10.2007

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Lausuntotiivistelmä	
Mette Manninen		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 18.10.2006	
Julkaisun nimi Kansainväliset isyyskysymykset. Lausuntotiivistelmä.			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Kansainväliset isyyskysymykset-työryhmän mietinnöstä saatiin lausunnot yhteensä 17 viranomaiselta ja yhteisöltä. Kaikki lausunnonantajat pitävät kansainvälisten isyyskysymysten sääntelyä tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna. Useat lausunnonantajat pitävät tärkeinä ja nykytilaa selkeyttävinä erityisesti säännöksiä lapsen puhevallan käyttämisestä, Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta ja vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisesta. Yksi lausunnonantajista suhtautuu varauksellisesti muutamiin mietinnössä ehdotettuihin pykäliin.			
Avainsanat: (asiasanat) isyys, Kansainvälinen yksityisoikeus, kansainvälinen perheoikeus			
Muut tiedot tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM039:00/2006, OM 13/41/2006			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2007:15		ISSN 1458-7149	ISBN 978-952-466- 621-3 (nid.) 978-952-466-622- 0 (PDF)
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
23.10.2007

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Sammandrag av utlåtanden	
Mette Manninen		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes 18.10.2006	
Publikation (även den finska titeln) Internationella faderskapsfrågor. Remissammandrag. (Kansainvälistet isyyskysymykset Lausuntotiivistelmä.)			
Publikationens delar			
Referat			
<p>Sammanlagt 17 myndigheter och sammanslutningar har yttrat sig om det betänkande som Internationella faderskapsfrågor-arbetsgruppen har lagt fram.</p> <p>Alla remissinstanser anser att bestämmelserna om internationella faderskapsfrågor är ändamålsenliga och befogade. Största delen av remissinstanserna anser att särskilt bestämmelserna om förande av barnets talan, finska myndigheters internationella behörighet och erkännande av utländska avgöranden är viktiga och klargör nuläget. En av remissinstanserna förhåller sig reserverad till några lagbestämmelser som föreslås i betänkandet.</p>			
Nyckelord faderskap, internationella privaträtt, internationella familjerätt			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) JM039:00/2006, JM 13/41/2006			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2007:15		ISSN 1458-7149	ISBN 978-952-466-621-3 (häft.) 978-952-466-622-0 (PDF)
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	2
2 YHTEENVETO LAUSUNNOISTA.....	2
3 KANNANOTOT ASIAKOHDITTAIN.....	3
3.1 Sääntelyn tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus	3
3.2 Isyyslaki.....	3
6 § Isyyden selvittämisen toimeenpanija.....	3
24 § Lapsen puhevallan käyttäminen	4
7 luku Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset	4
47 § Isyyden määräytyminen välittömästi lain nojalla.....	4
48 § Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta	4
50 § Sovellettava laki	5
51 § Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen	6
52 § Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistaminen.....	7
54 § Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus.....	8
4 MUITA HUOMIOITA	8
LIITE	9

1 JOHDANTO

Kansainväliset isyyskysymykset-työryhmän mietintö (oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2007:7) valmistui 28 päivänä toukokuuta 2007.

Mietinnössä ehdotetaan uudistettavaksi lainsäädäntö, joka koskee kansainvälisiä isyyskysymyksiä. Siinä on säännökset isyyskysymyksiin sovellettavasta laista, Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta isyyttä koskevassa asiassa sekä säännökset vieraassa valtiossa tehdyn isyyttä koskevan ratkaisun tunnustamisesta. Ehdotetut säännökset tulisivat sovellettaviksi silloin, kun ratkaistavalla asialla on kansainvälisiä liittyviä.

Mietinnön mukaan lapsen isyyden määräytymiseen suoraan lain nojalla olisi sovellettava sen valtion lakia, jossa äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka. Jos äidillä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa, sovellettaisiin ehdotuksen mukaan sen valtion lakia, jossa äiti oleskelee tai on turvapaikanhakijana. Harkittaessa sitä, missä valtiossa äidillä tuolloin oli asuinpaikka, sovellettaisiin kansainvälisen yksityisoikeuden vakiintuneita periaatteita.

Suomen viranomaisten toimivallan osalta isyyttä koskevissa kysymyksissä mietinnössä ehdotetaan, että viranomaiset olisivat toimivaltaisia ensinnäkin silloin, kun lapsella on Suomessa asuinpaikka. Suomen viranomaiset olisivat toimivaltaisia myös sillä perusteella, että lapsi on Suomessa esimerkiksi turvapaikanhakijana tai, että vastaajalla olisi täällä asuinpaikka. Eräissä tapauksissa viranomaisten toimivalta voisi perustua myös muuhun liittymään, esimerkiksi siihen, että lapsi tai mies on Suomen kansalainen eikä asiaa voitaisi ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai miehellä on asuinpaikka, ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erityinen syy. Isyyttä koskevassa asiassa sovellettaisiin aina Suomen lakia.

Vieraassa valtiossa annettu päätös, joka on voimassa alkuperävaltiossaan, tunnustettaisiin Suomessa ilman erillistä vahvistusta. Mietinnössä on kuitenkin säännökset siitä, mitkä seikat estäisivät vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisen Suomessa. Mietinnössä ehdotetaan myös eräitä muita vähäisiä muutoksia isyyslain säännöksiin.

Oikeusministeriö pyysi mietinnöstä lausuntoa 20 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausuntoa saatiin 17. Tiivistelmän liitteessä on lueteltu ne viranomaiset ja yhteisöt, joilta lausuntoa pyydettiin ja jotka sen antoivat.

2 YHTEENVETO LAUSUNNOISTA

Kaikki lausunnonantajat pitävät kansainvälisten isyyskysymysten sääntelyä tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna. Valtaosa lausunnonantajista toteaa, että isyyttä koskevan lainsäädännön uudistaminen on tarpeen, koska voimassa oleva lainsäädäntö on puutteellista ja osaksi vanhentunutta, ja koska kansainväliset isyysasiat ovat perhesuhteiden kansainvälistymisen myötä lisääntyneet.

Useat lausunnonantajat pitävät tärkeinä ja nykytilaa selkeyttävinä erityisesti säännöksiä lapsen puhevallan käyttämisestä, Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta ja vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisesta. Yksi lausunnonantajista suhtautuu varauksellisesti muutamiin mietinnössä ehdotettuihin pykäliin. Ongelmallisina lausunnonantaja pitää pykäläitä, jotka koskevat vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamista ja vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistamista.

3 KANNANOTOT ASIAKOHDITTAIN

3.1 Sääntelyn tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus

Kaikki lausunnonantajat pitävät mietinnössä ehdotettuja säännöksiä yleisesti ottaen erittäin tarpeellisina ja perusteltuina. Useiden lausunnonantajien mukaan säännökset selkiyttäisivät ja yhdenmukaistaisivat kansainvälisten isyysasioiden käsittelemistä ja ratkaisemista. (*Helsingin hovioikeus, Ulkomaalaisvirasto, Väestörekisterikeskus, Sisäasiainministeriö, Ulkoasianministeriö, Suomen Asianajajaliitto, Imatran ja Turun käräjäoikeudet, Satakunnan, Helsingin ja Pohjois-Pohjanmaan maistraatit, Jyväskylän, Turun, Helsingin ja Vantaan kaupungit, Pakolaisneuvonta ry sekä Suomi-Seura ry*)

Helsingin hovioikeus pitää erityisen hyvänä asiana sitä, että lakiehdotuksessa on lähes kautta linjan kiinnitetty huomiota säännösten tarkoituksenmukaisuuteen ja käytännönläheisyyteen erilaisissa soveltamistilanteissa. Hovioikeuden mukaan ehdotetut säännökset ovat lisäksi riittävän joustavia ja inhimillisiä niille perheille ja vanhemmille, joiden oikeudet ja velvollisuudet ovat riippuvaisia säännösten soveltamisesta.

Ulkoasiainministeriö toteaa, että vaikka isyysuhteen vahvistamisen päätarkoituksena on lapsen edun turvaaminen, parantaisi uusi kansainvälinen sääntely välillisesti myös monikulttuuristen perheenjäsenten oikeudellista asemaa laajemminkin, mukaan lukien kansalaisuuteen, huoltajuuteen ja perintöoikeuteen liittyvät oikeudet.

Sisäasiainministeriön mukaan uudistuksen avulla voitaisiin vähentää niitä ongelmia, joita kansainvälisiin isyyskysymyksiin liittyvän lainsäädännön puutteellisuus on aiheuttanut muun muassa väestötietojärjestelmän tietoja ylläpidettäessä. Ministeriön mukaan uudet selkeät säännökset helpottaisivat maistraattien työtä ja edistäisivät menettelytapojen yhdenmukaisuutta, kun väestötietojärjestelmään tehdään isyyttä koskevia merkintöjä sellaisissa tapauksissa, joissa asialla on kansainvälinen liittymä.

Ulkomaalaisvirasto pitää sääntelyn uudistamista tarpeellisena ja toteaa, että isyyden tunnustamista/ selvittämistä koskevat kysymykset vaikuttavat viraston päätöksentekoon laaja-alaisesti ja tehtävillä ratkaisuilla voi olla kauaskantoisia seurauksia. Isyyden selvittäminen on usein esillä esikysymyksenä esimerkiksi ennen kansalaisuuden määrittämistä. Virasto kiinnittää huomioita kuitenkin mietinnön muutamiin pykäliin, jotka koskevat vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamista ja vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistamista.

3.2 Isyyslaki

6 § Isyyden selvittämisen toimeenpanija

Helsingin kaupunki pitää selkiyttävänä 6 §:n 2 ja 3 momentin täsmennystä alueellisesti toimivaltaisesta lastenvalvojasta. Kaupungin mukaan toimivaltaista lastenvalvojaa on kaivattu muun muassa sellaisissa tapauksissa, joissa äiti ja lapsi asuvat ulkomailla ja isä Suomessa tai koko perhe ulkomailla ja ainakin yksi perheenjäsenistä on Suomen kansalainen. Nykyisin lastenvalvojaksi on valikoitunut sen kunnan lastenvalvoja, joka siihen on suostunut. Käytännössä tämä on tarkoittanut Helsingin kaupungin lastenvalvojaa.

Suomen Asianajajaliitto toteaa, että säännöksellä on käytännön merkitystä erityisesti tapauksissa, joissa Suomessa asuva mies haluaa tunnustaa isyytensä ulkomailla asuvaan lapseen.

24 § Lapsen puhevallan käyttäminen

Kaksi lausunnonantajaa pitää hyvänä säännökseen esitettyä täsmennystä lastenvalvojan oikeudesta käyttää lapsen puhevaltaa. (*Jyväskylän kaupunki ja Helsingin kaupunki*)

Suomen Asianajajaliitto huomauttaa, että lastenvalvojan puhevallan rajaaminen esitetyllä tavoin saattaa nostaa kynnystä prosessitoimien aloittamiseen Suomessa, koska ulkomailla asuvan äidin tai lapsen olisi käytettävä suomalaisia asianajopalveluita.

7 luku Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

47 § Isyyden määräytyminen välittömästi lain nojalla

Suomen Asianajajaliitto pitää ehdotusta perusteltuna. Pykälän 3 ja 4 momenttien osalta liitto huomauttaa mahdollisista soveltamisvaikeuksista, mutta pitää tästä huolimatta säännöksiä perusteltuina lapsen oikeusturvan kannalta.

Ulkomaalaisvirasto toteaa, että nykyisin pääasiaratkaisua edeltävä isyyden selvittäminen ja siihen kuluva aika heijastuu Ulkomaalaisviraston päätöksentekoon ja näkyy kohuttoman pitkänä käsittelyaikoina. Viraston mukaan 47 §:ssä ja 48 §:n 2 momentissa ehdotetut säännökset helpottaisivat ja nopeuttaisivat toteutuessaan kansalaisuusaseman määrittämistä ja sitä kautta myös muuta päätöksentekoa. Virasto kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että turvapaikkaa hakevien osalta Suomen lain soveltaminen ja viranomaisten toimivalta on esityksen mukaan riippuvainen siitä, ettei asianosaisella ole asuinpaikkaa missään valtiossa. Tätä seikkaa ei viraston mukaan kuitenkaan välttämättä kyetä selvittämään.

48 § Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

Suomen Asianajajaliitto pitää pykälässä ehdotettuja säännöksiä yleisesti vallitsevaa oikeustilaa selventävinä ja lapsen oikeusturvan toteutumisen kannalta tarpeellisina. Liitto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että tilanteissa, joissa suomalaisen lastenvalvojan palvelut eivät ole ulkomailla asuvan lapsen tai äidin käytettävissä, saattaa tämä käytännössä nostaa kynnystä aloittaa prosessitoimet Suomessa. (ks. myös 24 §)

Ulkoasiainministeriö toteaa, että lastenvalvojien ja maistraattien menettelytavoissa on esiintynyt huomattavia eroavaisuuksia tulkittaessa Suomen viranomaisten toimivaltaa isyyden selvittämistä koskevissa tapauksissa. Ministeriö katsoo, että viranomaisten käy-

täntöjen yhtenäistäminen ja selkiyttäminen on tärkeää kansalaisten yhdenvertaisuuden ja tasapuolisuuden periaatteet huomioon ottaen ja toivoo, että uudet säännökset selkiyttäisivät tilannetta. Lisäksi se toteaa, että säännökset edesauttaisivat ja helpottaisivat myös elatusasioiden perintään joskus liittyvien ennakkolisten toimenpiteiden hoitamista.

Helsingin kaupunki pitää hyvänä sitä, että ehdotettu luettelo on riittävän kattava. Kaupunki toteaa, että vastaisuudessa Suomesta turvapaikkaa hakevien lasten isyyden vahvistaminen ei enää tuottaisi ongelmia.

Jyväskylän kaupunki pitää tarpeellisena, että viranomaisten toimivallasta kansainvälisissä isyysasioissa säädetään selkeästi. Kaupungin mukaan kansainvälisiä isyysasioita on tähän saakka hoidettu tapauskohtaisesti harkiten ja menettelytavoista on neuvoteltu muiden viranomaisten kanssa. Kaupungin mukaan säädökset laillistaisivat jo olemassa olevia lastenvalvojen toimivaltaan liittyviä käytäntöjä.

Pakolaisneuvonta ry toteaa lapsen edun mukaista olevan varmistaa se, että isyyden määrittely ja vahvistaminen turvataan yksinkertaisesti ja joutuisasti, ja riippumatta lapsen ja vanhemman kansalaisuudesta ja asuinpaikasta. Yhdistyksen mukaan parannusta nykyiseen tilanteeseen merkitsee ehdotuksen 48 §:n 1 momentin 2 kohta. Yhdistys huomauttaa, että turvapaikanhakijoilla on ajoittain ollut vaikeuksia saada isyys tunnustettua ja isyyden tunnustaminen vahvistettua maistraatissa, koska lastenvalvojen ja maistraattien käytännöt vaihtelevat eri paikkakunnilla suuresti. Tämän takia isyyden vahvistamisen onnistuminen on ollut sattumanvaraista. Yhdistys pitää erittäin tärkeänä, käytännön kokemukset huomioon ottaen, että kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevissa asioissa yhtenäiset, lapsen oikeudet turvaavat käytännöt varmistetaan myös laintasolla.

Pohjois-Pohjanmaan maistraatti pitää asuinmaaperiaatetta tarkoituksenmukaisena lähtökohtana, mutta periaatteen tiukka soveltaminen voi joissain tyyppitilanteissa johtaa kohtuuttomuuksiin. Maistraatin mukaan Suomen kansalaisuuden tulisi olla riittävä peruste Suomen viranomaisten toimivallalle isyyden tunnustamisasioissa. Maistraatti esittää harkittavaksi 48 §:n 1 momentin 5 kohdan muuttamista ainakin isyyden tunnustamisasioiden osalta siten, että toimivaltainen viranomaisena olisi myös miehen väestökirjanpitokunnan (viimeisimmän kotikunnan) mukaan määräytyvä maistraatti. Vastaava muutos tulisi tehdä myös lain 6 §:n 2 momenttiin. Maistraatti huomauttaa, että mietinnössä esitettyjä ongelmia suurempia ongelmia aiheutuisi asianosaisille heidän pyrkiesään osoittamaan säännöksen edellyttämällä tavalla, ettei isyyden vahvistamisasiaa voida hoitaa hänen asuinvaltiossaan.

Turun kaupunki toteaa, että lastenvalvojen osalta olisi vielä tarpeen selventää eri viranomaisten toimintaa. Kaupungin mukaan lastenvalvojan ja isyyden vahvistavan viranomaisen työnjaosta tulisi olla selkeät säännökset. Vahvistavan viranomaisen tehtävänä olisi kaupungin mukaan tutkia voidaanko isyys vahvistaa olemassa olevilla tiedoilla, jonka lisäksi vahvistavan viranomaisen tehtävänä olisi tutkia myös äidin siviilisäätö, koska tätä kautta selviää lapsen asema ja lastenvalvojan toimivalta asiassa.

50 § Sovellettava laki

Suomen Asianajajaliitto pitää Suomen lain soveltamista perusteltuna, mutta toteaa, että Suomea sitovat kansainväliset sopimukset (Lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus SopS 60/1991 ja Ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien suojaamiseksi tehty sopimus SopS

19/1990) saattaisivat eräissä tapauksissa kuitenkin olla peruste vieraan valtion lain soveltamiselle. Näin olisi sellaisessa tapauksessa, jossa isyyden vahvistaminen olisi vieraan valtion mukaan mahdollista, mutta Suomen lain mukaan ei. Käytännössä tällainen tilanne voisi liiton mukaan syntyä, jos kantaja on syntynyt ennen isyyslain voimaantuloa.

Pohjois-Pohjanmaan maistraatti pitää ehdotusta Suomen lain soveltamisesta kannatettavana. Se toteaa, että ulkomaan lain sisällön selvittäminen olisi useissa tapauksissa vaikeaa ja asian selvittämisen kannalta tarpeetonta.

51 § Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen

Useat lausunnonantajat pitävät ehdotettua säännöstä erityisen tärkeänä. Lausunnonantajien mukaan säännös helpottaisi ja yksinkertaistaisi prosessia, sillä nykyisin tunnustamisprosessi käydään usein läpi kahteen kertaan, mistä aiheutuu asianosaisille ja viranomaisille ylimääräistä vaivaa ja työtä. (*Ulkoasiainministeriö, Väestörekisterikeskus, Pohjois-Pohjanmaan maistraatti, Helsingin ja Vantaan kaupunki*)

Helsingin hovioikeus pitää 51 §:n 1 momentissa ehdotettua ratkaisua tarkoituksenmukaisena. Hovioikeuden mukaan isyysuhteen olemassaolosta ei useimmiten aiheudu ongelmia niidenkään perheiden osalta, joilla on liittymäkohtia eri valtioihin. Hovioikeus pitää myös pykälän 2 ja 3 momentteja tarpeellisina.

Väestörekisterikeskus pitää ehdotuksia isyyslakiin lisättävistä kansainvälisen yksityisoikeyden alaan kuuluvista säännöksistä tärkeänä uudistuksena väestörekisteriviranomaisille. Sen mukaan varsinkin ulkomaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta Suomessa annettujen säännösten puuttuminen on aiheuttanut maistraateissa ongelmia. Säännösten puuttuminen on aiheuttanut sen, että ulkomailla vahvistettu isyys on vahvistettu uudelleen Suomessa, jotta isyyden oikeusvaikutuksista Suomessa voitaisiin varmistua ja tiedot isyydestä merkitä väestötietojärjestelmään. Väestörekisterikeskus toteaa, että ehdotetut säännökset vähentäisivät toteutuessaan sitä epävarmuutta, jota maistraatit nykyisin kokevat, kun ne tekevät rekisteröintiratkaisuja isyysasioissa ilman selkeitä säännöksiä.

Suomen Asianajajaliiton mukaan säännös merkitsee selvää parannusta voimassa olevaan oikeustilaan nähden, jossa esimerkiksi sosiaalietuutta koskevan asian ratkaisu riippuu isyysuhteen olemassaolosta.

Helsingin maistraatin mukaan ehdotuksen hengen mukaista on, että ennen lapsen syntymää tunnustetut isyydet voidaan tunnustaa Suomessa, mutta koska tätä ei kuitenkaan ole kirjoitettu lakiin, jättää tämä maistraatin mukaan mahdollisuuden, että maistraatit eri puolilla Suomea omaksuvat eri käytäntöjä asiassa.

Jyväskylän kaupunki pohtii, joutuuko lastenvalvoja arvioimaan kansainvälisten isyyspäätösten tunnustamista Suomessa silloin, kun lastenvalvojat ratkaisevat kysymystä siitä, voivatko he hoitaa lapsen huoltoon jne. liittyviä asioita kansainvälisessä tapauksessa. Tästä voinee kaupungin mukaan tulla lisävastuuta ja epäselvyyttä lastenvalvojan ja muiden näissä asioissa toimivien viranomaisten rooliin. Kaupunki toteaa, että tähän asti maistraatin rekisteritietoihin (siviilisäätö, huolto, lapsi-vanhempisuhde jne.) on luotettu, eikä tietojen oikeellisuutta ole erikseen tarkistettu.

Pohjois-Pohjanmaan maistraatti kiinnittää huomioita siihen, että lakitekstissä tai sen perusteluissa ei ole selkeästi tuotu esiin sitä, voiko myös maistraatti väestötietojärjestelmän tietoja ylläpitäessään soveltaa 51 §:ää. Maistraatti esittää harkittavaksi, että maistraateilla olisi oikeus rekisteröidä ulkomailla vahvistettu isyys pykälässä mainituin edellytyksin ilman Helsingin hovioikeuden vahvistustuomiota. Kun tieto olisi rekisteröity väestötietojärjestelmään, vahvistustuomiolle ei näissä tapauksissa olisi enää tarvetta. Jos maistraatti ei suostuisi rekisteröimään isyyttä, tähän ratkaisuun ei maistraatin ehdotuksen mukaan voisi hakea muutosta, vaan hakijan tulisi halutessaan saattaa asia Helsingin hovioikeuden vahvistettavaksi.

Ulkomaalaisviraston mukaan pykälää sovellettaessa tulee eteen suuria ongelmia etenkin selvitettäessä afrikkalaisten ja aasialaisten isyyksiä. Viraston mukaan ehdotus jättää avoimeksi esimerkiksi kysymykset siitä, miten menetellään sellaisten valtioiden suhteen, joissa viranomais toiminnasta ei ole mitään takeita/tietoa tai miten selvitetään käytännössä, onko minkäänlaista viranomaispäätöstä edes olemassa. Ulkomaalaisviraston kokemuksen mukaan useiden valtioiden päätöksistä/käytännöistä ei saada luotettavaa tietoa yrityksistä huolimatta. Virasto toteaa myös, että pykälä vaikuttaa suoraan kansalaisuuslain soveltamiseen. Virasto arvioi myös, että ehdotus voinee lisätä maahantulosäännösten kiertämistä ja laitonta ihmiskauppaa. Viraston mukaan on myös mahdollista, että säännös helpottaisi pedofiilien toimintaa. Pykälän 2 momentista virasto toteaa, että käytännöt siitä, mitkä seikat estävät vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisen, todennäköisesti vaihtelisivat maistraattikohtaisesti, koska Väestörekisterikeskus ei voi antaa maistraateille sitovia soveltamismääräyksiä. Lisäksi virasto huomauttaa, ettei 51 §:n 2 momentin 5 kohdan perusteluissa oteta huomioon tapauksia, joissa isäksi ilmoitetun ja lapsen välinen ikäero olisi riittävän suuri, mutta isyysprosessin varsinaisena tarkoituksena olisikin saada vaimo.

52 § Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistaminen

Muutamat lausunnonantajat pitävät säännöstä perusteltuna. (*Helsingin hovioikeus, Suomen Asianajajaliitto, Helsingin kaupunki*)

Helsingin hovioikeus toteaa, että sille ehdotettu toimivalta vieraassa valtiossa tehdyn isyyttä koskevan päätöksen vahvistamisessa on johdonmukainen sille aikaisemmin säädettyjen tehtävien kanssa. Hovioikeus huomauttaa, että tehtävien vähäisen lukumäärän vuoksi asiat on hovioikeudessa keskitetty kansainvälisten asioiden rooteliin ja keskittämisen ansiosta kansainvälisten asioiden osaaminen on hovioikeudessa lisääntynyt.

Helsingin maistraatti huomauttaa, että maistraateilla on yksittäistapauksessa varsin vähäiset resurssit ja suppea toimivalta selvittää monimutkaisia kansainvälisiä isyyskysymyksiä. Sen mukaan olisi harkittava, olisiko myös maistraateilla oltava oikeus saattaa vieraassa valtiossa isyydestä annettu päätös Helsingin hovioikeuden ratkaistavaksi, jos asiassa ilmenee erityistä epäselvyyttä.

Pohjois-Pohjanmaan maistraatti huomauttaa, että laissa tulisi pyrkiä siihen, että yhdessä viranomaisessa esikysymyksenä tai varsinaisena kysymyksenä tehty ratkaisu voitaisiin rekisteröidä väestötietojärjestelmään sellaisenaan. Maistraatti ehdottaa pykälää selvennettäväksi siten, että tuomioistuinten tulisi ilmoittaa väestötietojärjestelmään lainvoimaisista ratkaisuistaan, joilla ulkomailla annettu isyyspäätös on tunnustettu pääasiakysymyksenä 52 §:n nojalla tai muuna esikysymyksenä muun asian yhteydessä.

Lisäksi myös muiden viranomaisten lainvoimaisista päätöksistä, joissa ulkomainen isyysratkaisu on tunnustettu, tulisi välittää tieto väestötietojärjestelmään. Maistraatin mukaan säännöksiä tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaiset parhaillaan uudistettavan väestötietolain säännösten kanssa.

Ulkomaalaisvirasto huomauttaa, että Helsingin hovioikeuden mahdollisuudet saada selvyttä esimerkiksi ordre public –periaatteen soveltamisesta eivät vaikuta realistisilta niillä keinoilla, jotka esityksessä sille on varattu. Virasto toteaa, että yksityistapauksessa lapsen etu, jonka isyyskysymyksiä ratkaistaessa tulisi olla määräävä näkökohta, voi jäädä toteutumatta.

54 § Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus

Helsingin hovioikeus huomauttaa, että pykälä liittyy yhteen lähinnä lainvalintaa koskevan 47 §:n 2 ja 3 momentin kanssa, joten sen sijoittaminen mainitun pykälän yhteyteen, voisi sen vuoksi olla perusteltua.

4 MUITA HUOMIOITA

Ulkoasiainministeriö yhtyy muistion ehdotukseen siitä, että viranomaisten kansainväliseen toimivaltaan sovellettaisiin rinnakkain sekä uusia että vanhoja säännöksiä niiden lasten osalta, jotka ovat syntyneet ennen lainmuutoksen voimaantuloa.

Helsingin hovioikeus pitää oikeana ratkaisuna sitä, että muutosta korkeimpaan oikeuteen saisi hakea ilman valituslupaa.

LIITE

Kansainvälisiä isyyskysymyksiä käsitelleen työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausuntoa seuraavilta viranomaisilta ja yhteisöiltä:¹

Sisäasiainministeriö
Ulkoasiainministeriö

Helsingin hovioikeus

Imatran kärjäoikeus
Turun kärjäoikeus
Vantaan kärjäoikeus*

Väestörekisterikeskus
Ulkomaalaisvirasto

Helsingin maistraatti
Pohjois-Pohjanmaan maistraatti/ Oulun yksikkö
Satakunnan maistraatti/ Porin yksikkö

Kaupungit ja kunnat
Helsingin kaupunki/sosiaalivirasto
Jyväskylän kaupunki/ sosiaali- ja terveystalokeskus
Lappeenrannan kaupunki/sosiaali- ja terveysvirasto*
Turun kaupunki/sosiaalikeskus
Vantaan kaupunki/ sosiaali- ja terveysvirasto

Lastensuojelun Keskusliitto*
Pakolaisneuvonta ry
Suomen Asianajajaliitto
Suomi-Seura ry

¹ (*):llä merkityiltä ei saatu lausuntoa. Yllä mainittujen lisäksi myös korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus lausunnon antamiseen. Korkein oikeus ei antanut lausuntoa.